

2. Turizm Şurası

Mehmet ÖZDEMİR

2.Turizm Şurası geçtiğimiz günlerde, 12 – 14 Nisan tarihlerinde Ankara'da toplandı. Geniş kapsamlı olarak ve oldukça düzgün bir organizasyonla toplanan Şûra'da tanınmış bir çok turizmci ile birlikte, yeni turizmciler bir araya geldiler.

Turizm Bakanlığı'na Mustafa TAŞAR getirildiğinde, pek çok kimse müstehzi imalarda bulundu. Ben bu seçimin, olabilecek en iyi atamalardan birisi olduğu kanaatimi yakın çevreme belirttim. Tanıdığımız Mustafa TAŞAR süperaktif, sürekli yenilenen bir enerjiye sahip ve çok zeki bir insandı. Lisan konusu gibi bir takım eksiklikler bakan için fazla bir engel değildi. Bunun karşısında özellikle bürokrat kökenli olması ve bürokrasiyi yakından tanınması bir bakan için bence en büyük avantajdı. Böylece iyi müşavirler kullanılabilir neyin nerede olduğunu bilebilecek ve aynı zamanda çok çetrefilli bürokratik engelleri rahatlıkla aşabilecekti. Enerji ve zekası beni yanıltmadı. Sayın Taşar hemen sektörle iyi ilişkiler, yakın dostluklar kurdu. Turizm olgusunu ustalıkla medyaya taşıdı. Çok iyi bildiği propoganda sanatından olabildiğince yararlandı.

Turizm Bakanı Mustafa TAŞAR, selafi ile aynı partinin önde gelenlerinden olmasına rağmen, Bakanlığın da hep bürokratik imkânların elverdiğince hızlı bir kadrolaşmaya gitti. Bu kadrolaşmanın içerisinde Emine BAĞCI gibi çok değerli, tecrübeli ve yetkin bir idari müsteşar yardımcısı getirdi. Esasen Savaş KÜCE gibi bakanlığın duayını bir müsteşar (Savaş KÜCE 2. dönem müsteşarlığını yapıyor!) ve Erol ÖZÜDOĞRU gibi teknik özellikleri çok güçlü bir müsteşar yardımcısı ile, "ilk çemberini" hemen güçlendirdi. Ancak bundan sonraki tayinlerinin çoğunu dışarıdan atadı.

Bu atadıklarının ekserisi çeşitli bağlarla kendisine şahsen yakın kişilerden oluşuyor. Anlaşılan sayın Taşar, kendisine o kadar güveniyor ki, bu atadıklarının teknik tecrübesizliğini ve bilgisizliğini fazla önemsemiyor! Ama olan Bakanlığa oluyor. Bir zamanların küçük bir hariciye vekaleti durumunda olan Turizm Bakanlığı, büyük bir yetişmiş insan erozyonuna uğradı... O bakanlıkta tahsilli terbiyeli, fevkalâde mümtaz vasıflara sahip insanlar hem idarecilik yapmışlar, hem de Türkiye'yi yurtdışında temsil etmişlerdi! Tabii bu insan harcamak ve gidererek kalitenin düşmesi ülkenin genel sorunu. Ancak Sayın Taşar gibi rasyonel bir insanın (rasyonel insan

kendi çıkarlarını düşünen insandır. İdeal anlamda çıkarların düşünülmesi, küçük kişisel menfaatlerin gözetilmesi değildir) Bu bakanlığa hamle yaptırılabilmesi için, bu bakanlığın yetişmiş kadrolarını da motive etmesi, onlara heyecan vermesi şarttır. Vizyon sahibi insanlar böyle hareket ederler. Yanlarındaki kadroların kalitesi onlara güç verir...

Turizm Şûraları

Turizm Bakanlığı'nın ilk yıllarında da Şûra niteliğinde toplantılar düzenlenmişse de; "Turizm Şura"sı 13 Ekim 1998 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "Turizm Şurası Yönetmeliği" ile kurum sallaşmıştır. Anılan Yönetmeliğe göre Şura'nın amacı "*Ulusal ekonominin önemli bir dalı durumuna gelen Türk Turizminin , yurtda ve dünyada değişen ve gelişen olaylar ışığında daha ileriye götürülmesi için alınması gerekli önlemleri saptamak ve turizm politikası ile ilgili görüşleri belirlemektir.*" İlk olarak 1. Turizm Şura'sı "Cumhuriyetin 75 yılı 1. Turizm Şura'sı" başlığıyla yine çok iddialı bir şekilde toplanmıştır.

İlk Turizm Şûrası da Anavatan Partili bir bakanın girişimiyle; ANAP Genel Başkanı Mesut YILMAZ'ın Başbakanlığı ve Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanlığı döneminde 19- 22 Ekim 1998 tarihlerinde toplandı. Sayın Bakan İbrahim Gürdal, turizmin gelişmesi için belirlenen ilke ve politikaları şöyle özetliyordu:

- 1- Dünya ile rekabet edebilen turizm ekonomisini geliştirmek,
- 2- Ülke vatandaşlarının ve turistlerin turizmden beklentilerini karşılamak,
- 3- Ülkemizin sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerimizi zenginleştirerek ve koruyarak sürdürmek.

Birinci Turizm Şurası münasebetiyle yayınlanan, mekteplerin mezuniyet yıllıklarını andıran "Turizm 98" isimli albüm; Atatürk, Cumhurbaşkanı Süleyman DEMİREL, Başbakan Mesut YILMAZ, Turizm Bakanı İbrahim Gürdal ve Müsteşar Fermani UYGUN'un büyük boy resimleriyle başlıyordu. Albümde Bakanlık birimleri ve gündemdeki projeler tanıtılıyor, istatistiki bilgiler veriliyordu. Çeşitli "Bildiri ve Görüşler" ayrı bir kitapta toplanmıştı.

2.Turizm Şurası

Turizm Şura'sı Yönetmeliği'ne göre "*Şura, Bakanın daveti üzerine 3 yılda bir toplanır.*" 2 Turizm Şurası

da birincisinden yaklaşık 3,5 yıl sonra (3 yıl, 5 ay, 23 gün!) toplandı. Toplantıda Mustafa TAŞAR'ın büyük propagandist kimliği çok açık bir şekilde belliydi. Şura'nın açılışı tam bir "Show"a dönüşmüştü: Sinevizyon gösterileri, TÜRSAB, TÜROB, TYD, yanısıra Rehberler, Tur operatörleri, Deniz ve Hava taşımacıları... İrili ufaklı sektör temsilcileri görüşlerini dile getirdi: Cumhurbaşkanı, Başbakan Yardımcıları Devlet BAHÇELİ Mesut YILMAZ, Bakanların önemli bir bölümü (Bu arada Turizm konusunun önemli bir hocası Prof.Dr. Tunca TOSKAY ve Turizm Bakanlığı eski Müsteşar Yardımcısı Kenan TANRIKULU dahil); bu heyecanlı ve dertli insanları sukûnetle dinlediler...

2. Şura için hazırlanmış olan ve doksandört adet tebliğden oluşan 3 cilt kitap göz doldurucuydu. Ancak kitabın "içindekiler" kısmında yalnızca konu başlıkları yer alıyordu. Yazarlarının isimleri yoktu. (Daha önceki Şura'da yayınlanan tebliğ kitabında "içindekiler" kısmı da yoktu.) Böyle ciddi bir hususa nasıl dikkat edilmez, anlaşılır gibi değil!..

Turizmde 2. Atılım Dönemi

Sayın Taşar Şûra dolayısıyla profesyonelce hazırlanmış bir broşürle Şura katılanlarının ve kamuoyunun karşısına çıktı. Ağustos 2001 yılından bu yana (henüz 9 aylık bir dönem) yaptıklarını, yapacaklarını ve hedeflerini açıklıyordu. Broşürün başlığı çok çarpıcıydı. "Turizmde 2. Atılım Dönemi-Çalışmalarımız ve Hedeflerimiz-12 Nisan 2002) bu cümle esasen 2. Turizm Şurası'nın sloganıydı. Turizmde 2. Atılım Dönemi... Ankara'nın çeşitli yerlerini süsleyen dev afişlerde de bu hedef belirgin şekilde yer alıyordu: Turizmde 2. Atılım Dönemi...

Bu broşürün de sayın Bakan hedefini çok net açıklıyordu: "hedefini 1983-1991 yılları arasında turizm sektöründe yaşanan ve 1. Atılım Dönemi olarak adlandırdığım dönemden sonra, turizm sektöründe 2.Atılım Dönemi'ni başlatmaktır"

Broşürün ilerki sayfalarında bu hedef daha da çarpıcı olarak belirtiliyordu:

"Turizmdeki hedefimiz,

60 milyar turist

50 milyar dolar döviz geliri elde eden bir Türkiye'dir...

"Turizmde 2. Atılım Dönemi" olur mu?

Mustafa TAŞAR'ın teşhisi doğrudur. Türkiye turizmde bir atılım dönemi yaşamıştır. Biz buna "Balayı Dönemi" demiştik.⁽¹⁾ Bu balayı dönemi teorik

olarak 1983 yılından itibaren de başlatılabilir. Askeri yönetim 12 Eylül 1980 tarihinde rahmetli Barlas KUNTAY'dan atılımlara hazır bir Bakanlık devralmıştı. Kenan EVREN Paşa'da Turizme özel bir önem veriyordu. Bu birikim 1983 yılından itibaren yatak kapasitesinde ve nitelikli tesis sayısında önemli bir artış meydana getirdi. (1967-1971 arası da Türk Turizmde çok ciddi hamle yıllarıdır. 1967'de Tesis sayısındaki artış oranı 18.78, yatak sayısındaki artış oranı 12.42, 1968'de 14.79'a 19.19, 1969'da 10.66'ya 15.08, 1970'de 17.26'ya 19.83, 1971'de 15.41'e 13.26 olmuştur. 1971'den itibaren düşme başlamıştır. İlk kez 1982'de tesis sayısında ve yatak sayısında tekrar bir ivme kazanılmıştır: 7.56 ve 7.09)⁽²⁾

Hiç inkar edilmeyecek bir gerçek, rahmetli Turgut ÖZAL Döneminde Türk Turizmi altın çağını yaşamıştır. 1985 yılında 689 tesise (Artış Oranı%47), 85.995 yatağa ulaşılmıştır. (Artış oranı %25.97). 1983 yılında 611 olan tesis sayısı 1987'de 834 e çıkmıştır. Yine 1983 yılında 65.934 olan yatak sayısı 1987 yılında 120.250'ye çıkmıştır. Artış Oranı %82.3 olmuştur.⁽³⁾ Bu dönem bütün göstergelerin zıpladığı dönemdir. 1982 yılında çıkarılan 2634 sayılı Turizm Teşvik kanunu ve bu kanuna bağlı olarak uygulamaya konulan teşvikler turizm kapasitemizde bir patlama yaratmıştır. Bu olay 2 Ağustos 1990'da Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan ve 16 Ocak 1991'de Körfez Savaşı ile son bulan dönemdir. İşte Bu dönem biz Turizmin "Altın Çağı" diyoruz.

Sayın Taşar'ın "Birinci Atılım Dönemi" olarak nitelendirdiği bu dönemde 1. faktör: Rahmetli Turgut ÖZAL Başbakandır. Partisi bu dönemin büyük çoğunluğunda önemli bir ekseriyetle, tamamında tek başına iktidardadır. Büyük vizyon sahibi Devlet adamı Özal, hamlesini yalnızca "Turizm" sahasına intikal ettirmemiştir. 1984 yılından itibaren Türkiye'deki gelişimin paralelindedir, Türkiye'nin turizmdeki başarısı... Demek ki 2. faktör: Toplum ve Ülkedeki bütün kurum ve sektörler bileşik kaplar gibidir. Hemen hemen hepsi aynı düzeydedir...

Gelelim 3.faktöre: Bu dönemde sektörün çok önemli bir Bankası vardır. Bu Banka hem sektörü kredi vererek destekleyen, hem de Türkiye'nin yatırım ve işletmecilik alanında en önemli bilgi ve tecrübe birikimine sahip olan Banka'dır: T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bu Banka sadece bir yatırım Bankası değildir. Aynı zamanda bir bilgi bankasıdır...

T.C.Turizm Bankası A.Ş., Türk turizm tarihinin en önemli kurumudur. Kredilendirme faaliyetleri ile Türkiye'deki yatak kapasitesinin çok önemli bir kısmını finanse edilmiştir. Banka yalnızca 1980 ile 1988

tarihleri arasında toplam 1359 projeye 810.9 milyar TL. kredi tahsisi yapmıştır.

T.C.Turizm Bankası 1985 yılında yaptığı tahsislerle 8.185 yatak, 1986 yılında yapılan tahsislerle 12.338 yatak, 1987 yılında yapılan tahsislerle 26.790 yatak ve 1988 yılında, kapatıldığı 20.1.1989 tarihine kadar 20 binden fazla yatak desteklemiştir. Görülüyor ki, Bankanın 1985 yılı ile 1989 yılı arasındaki 4 yıl içerisinde Türkiye turizmine sağladığı yatak sayısı 68.000 civarındadır. Bu dönemde toplam yatak artışının hemen hemen tamamı T.C.Turizm Bankası A.Ş. tarafından desteklenmiştir.

Var mı "Turizm de 2. Atılım Dönemi"ni destekleyerek böyle bir imkan?

Daha fazla şıkkı da sıralamaya gerek var mı?

SONUÇ

T.C. Turizm Bakanı Mustafa TAŞAR, görkemli bir Turizm Şurası düzenledi. Kendisini kutluyoruz.

"Turizm'de 2. Atılım Dönemi"ni gerçekçi bulmuyoruz.

Sayın Bakan diyor ki "Başlattığımız ve 2002 yılından itibaren ivme kazandırarak devam ettirdiğimiz çalışmalarla, Turizm sektöründe büyük bir atılımı başlatıyoruz. Bu atılım sürecinde destek olamayacak durumda olanların ise köstek olmak yerine, bu savaşta yer alanlara karşı takdir kullanmasını ve sessiz kalmasını rica ediyorum..."

Sayın Bakan; siz ne kadar süper aktif, enerji dolu, iyi niyetli, zeki... olursanız olunuz, bazı şeyler değil, çok şey sizin elinizde değildir...

Biliyorsunuz karıncanın bir hikayesi var: Karınca yola çıkmış, gidiyormuş... Sormuşlar: Nereye gidiyorsun? Demiş: Hicaz'a... Demişler sen bu cüssenle, sıksa bacaklarınla nereye kadar gidersin, nasıl Hicaz'a varırsın? Karınca cevap vermiş, varamasam bile uğrunda ölüürüm ya!

"İkinci Turizm Hamlesi" belirttiğim gibi özellikle sizin dışınızdaki nedenlerden dolayı gerçekçi değil! Ancak heyecanınız güzel!

Telaffuzu bile pek hoş: Turizmdeki hedefimiz, 60 milyon turist, 50 milyar döviz geliri elde eden bir Türkiye...

Neden olmasın? Dileriz bir gün öyle olur...

NOTLAR

- (1) Özdemir, M. (1998). Turizmde Balayı Dönemi Ne Zaman Bitti, *Turizm Fiske Taşları*. Ankara: Anatolia Dergisi Yayınları: 199-203.
- (2) T.C.Turizm Bankası A.Ş. (1988). *Turizm El Kitabı* Ankara: Haz: Araştırma ve Eğitim Başkanlığı, Ankara: Rekmay. s.44.
- (3) a. g.e. s.44.

Dr. Mehmet ÖZDEMİR, Ankara, Nisan 2002